

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

BELBİM ELEKTRONİK PARA VE ÖDEME HİZMETLERİ ANONİM ŞİRKETİ

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	5
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	11
7.	DENETİM BULGULARI.....	11
8.	EKLER.....	42

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: BELBİM A.Ş. Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ Sermaye Ortaklık Tablosu	3
Tablo 2: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler	18
Tablo 3: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günlerde Kullanıcıların Geçiş Bilgilerine Göre Elde Edilmesi Muhtemel Komisyon Geliri	21
Table 4:Hisse Senedi Satış Bilgileri.....	38
Tablo 5:Şirketin İBB İştiraklerinden Alacakları	39
Tablo 6:Şirketin İBB İştiraklerine Olan Borcu	39

KISALTMALAR

BELBİM AŞ	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BOBİ FRS	Büyük ve Orta Boy İşletmeleri için Finansal Raporlama Standardı
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
İSTAÇ	İstanbul Çevre Yönetimi Sanayi ve Ticaret AŞ
İSTELKOM	İstanbul Elektronik Haberleşme ve Altyapı Hizmetleri San. ve Tic. AŞ
İSTON	İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları AŞ
KGK	Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TL	Türk Lirası
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
UGETAM	İstanbul Uygulamalı Gaz ve Enerji Teknolojileri Araştırma Mühendislik AŞ
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi
2. Otomatik Dolum Makineleri Tarafından Yapılan Nakit ve Kredi Kartı Tahsilatında Alıcılar Hesabının Kullanılması
3. Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi
4. Şirketin Nakit Tahsilatı Olmasına Rağmen Kasa Hesabının Kullanılmaması

B. Diğer Bulgular

1. Bazı Mal veya Hizmet Alım İşlerinde Denetim, Muayene ve Kabul İşlemlerinin Yapılmaması
2. Büyükşehir Belediyesine Ait İstanbul Senin Destek Projelerine İlişkin Hizmetlerin Ücretsiz Sunulması
3. Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Belediye Meclisi Kararı ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sübvansede Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvansede Edilmemesi Sebebiyle Eksik Komisyon Geliri Elde Edilmesi
4. Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması
5. Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması
6. Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerin Büyükşehir Belediyesinin Ortağı Olduğu Diğer Şirketlerden Doğrudan Hizmet Alımı Suretiyle Gördürülmesi
7. Başka Bir Belediye Şirketinden Protokol İle Geçen Personel İçin Devreden Şirketten Kıdem Tazminatı Tahsil Edilmesi
8. İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullanılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

9. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Organize Edilen Sosyal Yardım Projesi Kapsamında Yapılacak Nakdi Yardımlar İçin Sunulan Hizmetler Karşılığında Büyükşehir Belediyesinden Herhangi Bir Bedel Alınmaması
10. Büyükşehir Belediyesi Tarafından Organize Edilen ve Dar Gelirlilerin İstanbulkartlarına Yapılan Ödemeler İçin Sunulan Hizmetler Karşılığında Büyükşehir Belediyesinden Herhangi Bir Bedel Alınmaması
11. Vatandaşa Herhangi Bir Bilet Satışı Yapılmayarak Kredi Kartı/Banka Kartı/Ön Ödemeli Kart İle Kullanılan “Sınırlı Kullanımlı Elektronik Biletlerinin” UKOME Kararında Yer Alan Bedellerin Üzerinde Satılması
12. Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Kanuna Aykırı Hareket Ederek Bağış Toplaması
13. İşçilere Yıllık 270 Saatten Fazla Çalışma Yaptırılması
14. Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği’ne Aykırı Olarak Mevduatın Özel Bankada Tutulması
15. Şirket Tarafından Devredilen Hisse Senetlerinin Satış Bedellerinin Tahsil Edilmemesi
16. Şirketin Büyükşehir Belediyesi İştiraklerinden Alacağına Olmasına Karşın Ödemelerde Bulunması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi (BELBİM AŞ) 1987 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) iştirak şirketi olarak kurulmuştur. Şirketin başlıca görevi; elektronik para ve ödeme hizmetlerine aracılık etmektir.

İBB'nin finansal teknoloji ağırlıklı hizmet veren iştiraki BELBİM AŞ, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan faaliyet izni "Elektronik Para Kuruluşu" lisanslı bir finans kuruluşudur. 1987'den beri İstanbul toplu ulaşımında ar-ge ağırlıklı faaliyet göstermektedir.

İstanbul toplu ulaşımında kullanılan ilk elektronik ücret toplama sisteminin kurucusu olan BELBİM AŞ, tamamıyla kendi bünyesinde geliştirdiği "İstanbulkart" ile hızlı ve kolay ödeme seçeneği sunmaktadır.

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esasları çerçevesinde kurulmuş olup faaliyetlerini de bu esaslar çerçevesinde yürütmektedir. Bu bağlamda, Şirketin tabi olduğu temel mevzuat aşağıda yer almaktadır:

- 1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
- 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu
- 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu
- 2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu
- 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
- 4735 Sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu
- 4857 Sayılı İş Kanunu
- 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Hakkında Kanun
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

- 5393 Sayılı Belediye Kanunu
- 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 6085 Sayılı Sayıştay Kanunu
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6183 Sayılı Amme Alacakları Tahsili Usul Hakkında Kanun
- 6493 Sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
- 696 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (696 Sayılı KHK Kapsamında Kadrolu Personel Çalıştırması Halinde Tabidir.)
- Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği
- Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar
- Şirket Tarafından Çıkarılan Yönetmelik, Politika, Prosedürler

BELBİM AŞ, kamu ve özel hukukuna tabi olarak kurulmuş olup faaliyetlerini ise temel olarak 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 6098 sayılı Borçlar Kanunu'na tabi olarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca Şirket gerçekleştireceği ihaleli işlemlerde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'na tabidir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Kanun hükümleri doğrultusunda kurulmuş anonim bir şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine gerçek veya tüzel kişiler seçilebilir. Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu; ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörölmüş zaruri bir organdır.

Şirketin toplam çalışan sayısı, 31.12.2023 tarihi itibarıyla 601 kişidir. 696 sayılı KHK kapsamında çalışan bulunmamaktadır.

Şirket çalışanları; 4857 sayılı İş Kanunu ve 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortaları Kanunu hükümlerine tabidir.

1.3. Mali Yapı

BELBİM AŞ'nin nominal sermaye tutarı 32.890.000,00 Türk Lirası olup sermayesinin tamamı ödenmiştir.

Şirketin 2023 yılı dönem sonu itibarıyla aktif toplamı 3.088.100.065,64.-TL, net satışları 1.100.809.756,96.-TL olup, dönem net karı 259.407.251,00.-TL'dir. Dönem net karının önemli bir kısmı olağan faaliyetlerden oluşmaktadır.

Şirketin 31.12.2023 tarihi itibarıyla sermaye ortaklığı yapısı tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: BELBİM A.Ş. Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ Sermaye Ortaklık Tablosu

Sermaye Sahibi	Sermaye (Pay) Tutarı (TL)	Sermaye (Pay) Oranı (%)
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	10.589.098,00	32,1955
İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü	8.877.236	26,9907
İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü	12.174.723	37,0165
İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri Anonim Şirketi	19.405,00	0,059
İstanbul Asfalt Fabrikaları Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	1.229.538,00	3,7383
Toplam	32.890.000,00	100,00

BELBİM AŞ'nin en büyük hissedarı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'dir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin doğrudan hissedarlığı ile bağlı idareleri İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ) ile İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT) aracılığıyla dolaylı hissedarlığı göz önüne alındığında BELBİM AŞ'nin %96,20'lik payına sahip olduğu görölmektedir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihinde yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi (1) Seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenir.

Şirketin 2023 yılı aktif toplamı 2.736.438.125,00.-TL ve 2023 yılı net satışları 1.100.809.756,96.-TL'dir.

1.4.2. Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir.

Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörülmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır.

Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ise, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 397'nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca bağımsız denetime tabi olacak işletmeleri belirleme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

2018/11597 sayılı BKK'da (ve söz konusu kararın yerini alan 30.11.2022 tarihli 2022/6434 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında) bağımsız denetime tabi olacak şirketlere ilişkin ölçütler belirlenmiştir. Şirket bu kapsamda bağımsız denetime tabidir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından alınan ve 19.09.2018 tarih 30540 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kurul Kararına göre bağımsız denetime tabi olup TFRS'yi uygulama zorunluluğu bulunmayan işletmelerin münferit ve konsolide finansal tablolarının hazırlanmasında BOBİ FRS'nin uygulanmasına; ancak söz konusu kurum, kuruluş ve işletmelerin isteğe bağlı olarak TFRS'leri uygulayabileceğine karar verilmiştir. Bu minvalde Şirket bağımsız denetime tabi olup BOBİ FRS / TFRS'de öngörülen finansal tabloları (Finansal Durum Tablosu, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu ve Nakit Akış Tablosu) hazırlamaktadır.

1.4.3. Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştay'a Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Özkaynak değişim tablosu
- Bilanço,
- Gelir tablosu
- Envanter defteri

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve gelir tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların

önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

BELBİM AŞ, 5018 sayılı Kanun kapsamında yer almamaktadır. Dolayısıyla Şirket; 5018 sayılı Kanun'un Beşinci Kısımında ayrıntılı şekilde düzenlenen iç kontrol ve iç denetim mevzuatına ve ayrıca Kanun'a dayanılarak çıkarılan alt mevzuat düzenlemelerine tabi değildir. Şirket tarafından yapılan kayıtların, işlemlerin denetimi ve incelenmesi mevzuat gereği yapılması zorunlu bağımsız denetim hizmeti, tam tasdik hizmeti ve ilgili birimler tarafından uygulanan kanun, yönetmelik ve prosedürler aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

BELBİM AŞ, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu esasları çerçevesinde kurulmuş olup faaliyetlerini de bu esaslar çerçevesinde yürütmektedir.

Ancak, 6102 sayılı Kanun'un "Görev dağılımı" başlıklı 366'ncı maddesinin ikinci fıkrasında "*Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.*" hükmü bulunmaktadır. BELBİM AŞ'de söz konusu yasal düzenlemede öngörülen mahiyette bir komisyon kurulmamıştır.

Şirket tarafından çıkarılmış olan İnsan Kaynakları Yönetmeliği ve buna bağlı olarak çıkarılan Disiplin Yönergesi mevcuttur.

BELBİM AŞ'nin 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve ilgili alt mevzuat olan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmeliğin 26'ıncı maddesine istinaden etkin, yeterli ve uyumlu bir iç kontrol sistemi kurma ve işletme yükümlülüğü bulunmaktadır. Aynı maddenin 5'inci fıkrası gereği yönetim kurulu tarafından atanan iç kontrol personeli (Sorumlusu ve yeterli sayıdaki personel) tarafından gerçekleştirilen iç kontrol faaliyetleri Haziran ve Aralık olmak üzere yılda iki kez yönetim kuruluna raporlanmaktadır. Bu raporlamada iç kontrol sistemi incelenmekte ve bütün önemli kontrol eksikliklerini ortaya koymak üzere bir değerlendirme yapılmakta ve güncellemeler izlenmektedir.

6493 sayılı kanununun 21'inci maddesine göre finansal tablolar, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu onaylı bağımsız denetçiler tarafından her yıl denetlenerek oluşturulan raporlar yetkili kurum Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na gönderilmektedir.

Ayrıca Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ'in 28'inci maddesi uyarınca bilgi sistemleri yönetimi kapsamında yer alan süreç, faaliyet, yazılım, donanım gibi bilgi sistemi unsurları ile bu sistem ve süreçler dâhilinde tesis edilen iç kontroller Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu onaylı bağımsız denetim kuruluşları tarafından iki yılda bir denetlenmekte ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na raporlanmaktadır.

Tüm bağımsız denetimler sonucunda tespit edilen iç kontrol sistemi bulguları, iç kontrol birimi tarafından kontrol edilmekte, belirlenen risk unsurlarını kapsayacak şekilde iyileştirme çalışmalarına danışmanlık verilerek süreçler takip edilmekte ve yönetim kurulu raporlarına yansıtılmaktadır.

Sermaye şirketlerinin tabi olacağı bağımsız denetim usul ve esasları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında belirlenmiştir. Şirket, tüzel kişiliği haiz ve bağımsız denetime tabi olduğundan; yıllık olarak bağımsız denetim faaliyeti, ilgili bağımsız denetim kuruluşu tarafından periyodik olarak gerçekleştirilmektedir. Yapılan bağımsız denetim faaliyeti; Şirkete ait yıllık finansal tablo ve diğer finansal verilerinin, tablo ve bilgiler için belirlenmiş kriterlere uygunluğunu ve doğruluğunu sağlayabilecek yeterli ve uygun bağımsız denetim kanıtlarının elde edilmesi amacıyla uygulanır. Bu uygulama esnasında incelenen ve denetimi yapılan bilgi ve belgelerin kapsamına bakıldığında (birimler arası yazışma, kayıtlara esas teşkil eden belgeler, belgelere ilişkin şirket dışı teyit vs.) Şirketin iç kontrol yapısının denetimini de kapsadığını söylemek mümkündür.

İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçler ile iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür. İç kontrol sistemi, Şirket yönetimi ile diğer ilgili personel tarafından; işletmenin amaçlarına ulaştığına, faaliyet ve işlemlerin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanan ve uygulanan bir sistemdir. Bu amaçla, iç kontrol sistemi söz konusu hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından tehdit oluşturan faaliyet risklerinin de ortaya konulmasını sağlayacak şekilde tasarlanır ve uygulanır.

İç kontrol faaliyetleri aşağıdaki başlıkları içermektedir:

- Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü, (6493 Sayılı Kanun)
- İletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü,
- Şikâyetlerin cevaplandırılması sürecinin işleyişinin kontrolü,
- 5549 sayılı Kanun ve ilgili mevzuatı kapsamındaki düzenlemeler ile iç düzenleme ve teamüllere ve diğer mevzuata uyumun ve bu amaçla işletilen süreçlerin kontrolü,
- Temsilci veya dış hizmet alımı suretiyle yürütülen faaliyetlerin kontrolü,

Bilgi Teknolojileri denetimi çerçevesindeki süreçler aşağıdaki gibidir:

- Bilgi sistemleri yönetimine ilişkin genel hükümler
- Bilgi sistemleri risk yönetimi
- Bilgi sistemleri işletimi
- Olay yönetimi ve siber olaylar
- Bilgi güvenliği ve bilgi güvenliği yönetimi
- Veri güvenliği ve mahremiyeti
- Kimlik doğrulama
- Erişim yönetimi
- Güvenlik açıkları ve ihlalleri
- Denetim izlerinin oluşturulması
- Bilgi sistemleri süreklilik planı
- İkincil merkez, ikincil sistem ve veri yedekleme merkezi
- Bilgi sistemlerine ilişkin dış hizmet alım sürecinin yönetimi
- Müşterilerin bilgilendirilmesi ve internet sitesi
- Elektronik sertifikalar
- Yüksek riskli işlemlerin takibi

- İşyerleri, temsilciler ve insansız hizmet noktaları
- Bilgi sistemlerine ilişkin sınırlamalar
- Uzaktan iletişim aracı ile yürütülecek süreçler
- Veri paylaşım servisi
- Oturum özellikleri ve denetim izleri
- Veri paylaşım servislerinde kimlik doğrulama ve işlem güvenliği
- Veri paylaşım servislerine ilişkin olağanüstü durum önlemleri
- Bilgi sistemlerinin bağımsız denetimi
- Yönetim beyanı

Şirketlerde kontrol ortamı, işletmenin yönetim fonksiyonu ile iç kontrol sistemi ve bunun önemine ilişkin işletme yönetiminin ve yönetimden sorumlu kişilerin tutum, davranış ve anlayışlarını kapsar. Kontrol ortamı, işletme çalışanlarının iç kontrol sistemiyle ilgili düşüncelerini etkileyerek, iç kontrol sisteminin etkin, disiplinli bir yapıda oluşmasını sağlar. Şirketin kontrol ortamının tasarımı değerlendirilmiş ve bunların işletmenin iş akışı ile ilişkisi dikkate alınmıştır.

Şirket açısından riskin nasıl tanımlandığı ve yönetildiğini ifade eden risk değerlendirme süreci değerlendirilmiştir.

Şirketlerin finansal raporlama ile ilgili iş süreçlerini ve iletişimi kapsayan bilgi sistemi; işletmenin varlık, yükümlülük ve öz sermayesinin doğruluğunu sağlamak üzere, faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, sınıflandırılması ve raporlanmasına ilişkin muhasebe sistemini kapsar. Şirketin finansal tablolarının hazırlanması; uygun finansal raporlama yapısı ile işletmenin faaliyet ve işlemlerinin izlenmesi, kaydedilmesi, analiz edilmesi, özetlenmesi ve doğru bir şekilde finansal tablolara yansıtılması süreçlerini içerir. Bu açıardan bilişim sistemi değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetleri, şirketlerin amaçlarına ulaşmasını engelleyebilecek risklerin ortaya çıkarılması ve gerekli önlemlerin alınması gibi, işletme yönetiminin talimatlarının uygulanmasını sağlayan usul ve esaslardır. Bu kapsamda; yetkilendirmeler, performansın gözden geçirilmesi, bilgi işleme süreçleri, fiziksel kontroller ve görevlerin

ayrılması, iç kontrol biriminin oluşturulması gibi açılardan kontrol faaliyetleri değerlendirilmiştir.

Şirketlerde kontrol faaliyetlerinin gözetimi, kontrollerin tasarım ve işleyişinin zamanında değerlendirilmesi ve şartlara bağlı olarak değişiklikler için önemli düzeltici önlemlerin alınmasını da içeren, iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendiren bir süreçtir. Bu açılardan iç kontrol sisteminin varlığı ve etkinliği değerlendirilmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, Şirketin; amaçlarına ulaşmada, faaliyet ve işlemlerinin etkin olarak gerçekleştirildiğine, kanun ve düzenlemelere uyulduğuna dair makul bir güvence sağlamak amacıyla tasarlanan ve uygulanan bir iç kontrol sistemine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi (BELBİM AŞ) 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve Şirket tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Banka Mevduat Faiz Geliri Üzerinden Yapılan Vergi Kesintilerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi

Şirket adına tahakkuk eden banka mevduat faiz gelirleri üzerinden banka tarafından yapılan vergi kesintisi tutarının doğrudan peşin ödenen vergiler ve fonlar hesabına

kaydedilmesi gerekirken öncelikle banka hesabına kaydedilerek tahsil edilmiş gibi muhasebeleştirildiği, daha sonra peşin ödenen vergiler ve fonlar hesabına alındığı görülmüştür.

1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre, mevzuat gereğince peşin ödenen ve bir yıl içinde indirim konusu yapılabilecek gelir, kurumlar ve diğer vergiler 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmelidir. Yine anılan Tebliğ'e göre, bankalara para olarak veya hesaben yatırılan değerler borç, çekilen tutarlar ile üçüncü kişilerce tahsil edildiği anlaşılan çek ve ödeme emirleri alacak kaydedilir.

Yapılan incelemede, Şirket adına tahakkuk eden mevduat faiz geliri üzerinden yapılan vergi kesintisinin doğrudan 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmesi gerekirken, öncelikle 102 Bankalar Hesabına kaydedildiği, daha sonra 193 No.lu Hesaba aktarıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, faiz geliri üzerinden yapılan vergi kesintisinin Şirketin muhasebe kayıtlarında Şirket tarafından tahsil edilmemesine rağmen tahsil edilmiş gibi görünmesine yol açmaktadır.

Şirket bulgu konusu muhasebeleştirme işleminin, Şirket tarafından kullanılmakta olan kurumsal yazılımdan kaynaklandığı, gerekli düzeltmeler için çalışmalara başlandığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak banka mevduat faizleri üzerinden yapılan vergi kesintisinin doğrudan 193 Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar Hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Otomatik Dolum Makineleri Tarafından Yapılan Nakit ve Kredi Kartı Tahsilatında Alıcılar Hesabının Kullanılması

Şirkete ait otomatik dolum makinelerinden nakden veya kredi kartı ile yapılan dolular karşılığında tahsil edilen tutarların Diğer Hazır Değerler Hesabı yerine Alıcılar Hesabında izlendiği görülmüştür.

I Seri No.lu Muhasebe Sistemi Genel Tebliği'ne göre; 120 Alıcılar Hesabı; işletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarının izlenmesi için kullanılır.

Buna göre bir şirketin esas faaliyetinden olan senetsiz alacakları alacağın kimden olduğuna bakılmaksızın 120 Alıcılar Hesabında izlenirken, tahsil edilen bir tutarın 120 Alıcılar Hesabında izlenmesi mümkün değildir.

Yapılan incelemede Şirkete ait dolum makinelerinden yapılan dolumlar için tahsil edilen nakit ve kredi kartı tutarlarının yoldaki paralar kapsamındaki muhasebe kayıtlarında 120/1200701001 Nihai Tüketiciler Alt Hesabının kullanıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan tespit üzerine Şirket; bulgu konusu sürece dair önerilen hesap kullanımına dair gerekli çalışmaya başladığını belirtmiştir.

Bu itibarla; bundan böyle otomatik dolum makinelerinden yapılan nakden veya kredi kartlı satışlardan elde edilen tutarların yoldaki paralar kapsamında olduğu bilinmeli ve bunlara ilişkin muhasebe kayıtlarında 120 Alıcılar Hesabının kullanılmaması gerekmektedir.

BULGU 3: Şirket Aleyhine Hükmolunan Mahkeme Kararları Olmasına Rağmen Bunlara İlişkin Tutarların Mali Tablolarda Gösterilmemesi

Şirket'in taraf olduğu davaların incelenmesi sonucunda; Şirket aleyhine açılan bir kısım davalar olduğu, söz konusu davalar nedeniyle mali tablolarda herhangi bir bilgiye yer verilmediği, bu davalardan 2023 yılı sona ermeden önce Şirket aleyhine hükmolunup icrai nitelik kazananlar için de herhangi bir muhasebe kaydı yapılmadığı, söz konusu tutarların mali tablolara yansıtılmadığı görülmüştür.

I Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "II- Düzenlemenin Amacı" başlıklı maddesinde Tebliğ'in amacı, bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet ve sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, mali tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması olarak belirtilmiştir.

Mezkur Tebliğ'in "I-Muhasebenin Temel Kavramları" başlıklı bölümünde muhasebenin temel kavramları açıklanmış, "Dönemsellik Kavramı" başlıklı 4'üncü kısmında gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması gerektiği, "Tam Açıklama Kavramı" başlıklı dokuzuncu kısmında, mali tablo kalemleri kapsamında yer almayan ancak alınacak kararları etkileyebilecek, gerçekleşmesi muhtemel olaylara da mali tablolarda yer verilmesi gerektiği belirtilmiş, "İhtiyatlılık Kavramı" başlıklı 10'uncu kısmında ise aynen; "Bu kavram, muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınması gereğini ifade eder. Bu kavramın sonucu olarak, işletmeler, muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırırlar, muhtemel gelir ve kârlar için ise gerçekleşme dönemlerine kadar

herhangi bir muhasebe işlemi yapmazlar. Ancak bu kavram gizli yedekler veya gereğinden fazla karşılıklar ayrılmasına gerekçe oluşturamaz.” denilmiştir.

Tebliğ’in “III- Mali Tablolar İlkeleri” başlıklı bölümünde, yabancı kaynaklara ilişkin ilkeler belirlenirken tutarları kesinlikle saptanamayan veya durumları tartışmalı olanlar da dâhil olmak üzere işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynaklarının kayıt ve tespit edilmesi ve bilançoda gösterilmesi gerektiği belirtilmiş, işletmenin bilinen ancak tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen durumlarının da bilançonun dipnotlarında açık olarak belirtilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Söz konusu Tebliğ’in “V– Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları başlıklı bölümünde yer alan 37 Borç ve Gider Karşılıkları Hesap Grubu; “*bilanço tarihinde belirgin olarak ortaya çıkan ancak tutarının ne olacağı kesin olarak bilinmeyen veya tutarı bilinmekle birlikte ne zaman tahakkuk edeceği bilinmeyen kısa vadeli borçlar veya giderler için ayrılan karşılıkların izlendiği hesap grubudur.*” şeklinde tanımlanmıştır.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere; mali tablolar gerçek durumu yansıtmalı ve gerçekleşmesi muhtemel olaylara da mali tablolarda yer verilmelidir. Ayrıca gider tahakkukları ilgili dönemde yapılarak mali tablolarda gösterilmeli, muhtemel giderler için işletmeler tarafından karşılık ayrılmalıdır. Bununla birlikte işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynaklarının kayıt ve tespit edilmesi ve bilançoda gösterilmesi, hatta tutarları uygun olarak tahmin edilemeyen durumların bile en azından bilançonun dipnotlarında gösterilmesi gerekmektedir.

Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin ilgili hükümlerine göre Şirketin muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayırması, bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynaklarını kayıt ve tespit etmesi gerekirken söz konusu kayıtlar yapılmamış, muhtemel ve kesinleşen giderler bilançoda gösterilmemiştir. Şirketin mali yapısı, faaliyet ve bunların sonuçlarıyla yalnızca Şirket ile doğrudan ilgili olan işletme sahip ve ortakları değil, aynı zamanda o işletme ile ticari, mali ve ekonomik ilişkiler kuran işletmeler, toplum bireyleri, kredi, finans ve yatırım kuruluşları, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları da ilgilenmektedir. Söz konusu hususta sağlıklı ve güvenilir bilgi sahibi olmanın kaynağı ise o işletmenin muhasebe kayıt ve belgeleri ile bunlara dayanılarak hazırlanmış mali tablolardır.

Yapılan incelemede, toplam tutarı 35.429.233,34.-TL olan şirket aleyhine sonuçlanan veya aleyhe sonuçlanıp üst mahkemeye gidilen davaların bulunduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, Şirket tarafından, dava karşılık giderlerinin vergi matrahından indirilemediği, bu nedenle Vergi Usul Kanunu kapsamında düzenlenen mali tablolarda dava karşılığı ayrıldığı belirtilmiştir.

Ancak bir giderin kanunen kabul edilmesi ya da edilmemesi, ilgili tutarın muhasebeleştirilmesi açısından herhangi bir hüküm doğurmayıp, bir giderin kanunen kabul edilmemesi muhasebeleştirilmesine engel olmamakta; muhasebeleştirilen bu giderler vergi beyannamelerinde matraha ayrıca eklenmektedir.

Sonuç olarak, mali tablolar hazırlanırken yukarıda bahsedilen ilke ve uygulamalara riayet edilmeli, Şirket ortakları ve diğer ilgili tüm kesimler için Şirketin mevcut ve muhtemel tüm durum, risk, gider ve zararları mali tablolara yansıtılmalıdır. Bu doğrultuda söz konusu tutarlar için gider karşılığı ayrılarak 379 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Şirketin Nakit Tahsilatı Olmasına Rağmen Kasa Hesabının Kullanılmaması

Şirket'in satışını yapmış olduğu İstanbulkartlar için nakit tahsilatının bulunmasına karşın bu tutarların kaydında Kasa Hesabının kullanılmadığı görülmüştür.

I Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre Hazır Değerler Grubu; nakit olarak elde veya bankada bulunan varlıklar ile istenildiği zaman değer kaybına uğramadan paraya çevirme imkânı bulunan varlıkları (menkul kıymetler hariç) kapsar.

Bu grupta yer alan hesaplardan ilki olan 100 Kasa Hesabı; işletmenin elinde bulunan ulusal ve yabancı paraların TL karşılığının izlenmesi için kullanılır. Tahsil olunan para tutarları hesaba borç, ödemeler ve bankaya yatırılan para tutarları alacak kaydedilir. Hesap daima borç bakiyesi verir veya hiç bakiye vermez ancak hiçbir şekilde alacak bakiyesi veremez.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere nakit paralar işletmeler için hazır değer olup 100 Kasa Hesabında takip edilmektedir.

Yapılan incelemede 31.12.2023 tarihi itibarıyla şirket tarafından 61.187.382,28.-TL tutarında nakit tahsilat yapıldığı ancak 100 Kasa Hesabının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan tespit üzerine Şirket, SAP programı danışmanları ve şirket içi ilgilileri ile tekrar görüşüleceğini ve bulgu konusunda gerekli çalışmaların yapılmaya çalışacağını ifade etmiştir.

Bu itibarla bundan böyle, muhasebenin doğru bilgiyi sunma ve mali tabloların gerçeği yansıtmaya zorunlulukları göz önünde bulundurularak, yapılan nakit tahsilat ve ödemelerin tamamının 100 Kasa Hesabına kaydedilmesi gerektiği bilinmeli ve buna göre hareket edilmelidir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Bazı Mal veya Hizmet Alım İşlerinde Denetim, Muayene ve Kabul İşlemlerinin Yapılmaması

Bazı mal veya hizmet alımlarında, işin sözleşme veya şartnamesinde öngörülmüş olmasına rağmen denetim, muayene ve kabul işlemlerinin yapılmadığı görülmüştür.

Şirket, doğrudan temin alım yöntemini tercih ettiği mal, hizmet veya yapım işlerini sözleşmeye bağlamış ve sözleşmesinde denetim, muayene ve kabul öngörmüş ise aynı ihaleli işlerde olduğu gibi denetim, muayene ve kabul işlemlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Şirketin doğrudan temin kapsamında sözleşmeye bağladığı ve sözleşmesinde veya şartnamelerinde muayene ve kabul işlemlerinin idare tarafından kurulacak muayene ve kabul komisyonunca yapılacağı belirtilmiş olup komisyonun kurulmadığı ve işlemlerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespitleri üzerine, Şirket tarafından, denetim, muayene ve kabul işlemlerinin düzenli olarak yapıldığı ve muayene ve kabul komisyonunun kurulduğu ifade edilmesine rağmen Şirket cevabında denetim, muayene ve kabul tutanaklarının düzenlendiğine dair herhangi bir kanıtlayıcı bilgi ve belgeye yer vermemiştir.

Sonuç olarak, muayene ve kabul komisyonlarının öngörüldüğü şekilde ve zamanında oluşturulması ile bu komisyonların üzerlerine yüklenen görevleri eksiksiz olarak yapmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 2: Büyükşehir Belediyesine Ait İstanbul Senin Destek Projelerine İlişkin Hizmetlerin Ücretsiz Sunulması

Şirket ile İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü arasında imzalanan “Destek Projesine İlişkin Kurumsal Müşteri Protokolü” ne ilişkin olarak sunulan hizmetlerin ücretsiz sunulduğu görülmüştür.

Taraflar arasında imzalanan Protokolün konusu İBB'nin platform üzerinden yürüttüğü projeler kapsamında, katılımcılar tarafından aktarılan tutarların yine İBB tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde ve İBB'nin bildirdiği İstanbulkartlara yükleme talimatı oluşturulması ve Protokol kapsamındaki diğer hizmetlerin sunulmasına ilişkin tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesidir.

Yapılan incelemede Protokolde yer alan maddelerde Protokol çerçevesinde Şirket tarafından sunulacak hizmetler için herhangi bir hizmet bedeli öngörülmediği tespit edilmiştir.

Şirket ticari hayatta ticari esaslara dayanarak faaliyetini sürdürmektedir. Bu itibarla ortağı dahi olsa başka bir gerçek veya tüzel kişiye sunduğu bir hizmeti karşılıksız olarak sunması mümkün değildir.

Bu itibarla, sunulan bir hizmetin karşılıksız olarak sunulamayacağı ve bunlara ilişkin olarak doğan sorumluluktan Protokolü Şirket adına imzalayanların sorumlu olacağı bilinmelidir.

BULGU 3: Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Belediye Meclisi Kararı ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin Büyükşehir Belediyesi Tarafından Sübvance Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvance Edilmemesi Sebebiyle Eksik Komisyon Geliri Elde Edilmesi

İBB Meclisinin kararıyla toplu ulaşımında ücretsiz geçiş hakkına sahip olan anne kart vb. sahiplerinin günlük toplu ulaşım kullanımları ile toplu ulaşımın ücretsiz olarak sağlandığı dini bayramlar, resmi bayramlar ile genel tatil günlerindeki ücretsiz ulaşımdan kaynaklanan toplu taşıma sağlayan işletmelerin giderlerinin İBB tarafından sübvance edildiği, ancak ulaşım hizmetinin tüm paydaşları ile entegre çalışan Şirket'in söz konusu günlerde kendisine verilen

toplu ulaşımdan kaynaklı görevlerine devam etmesine rağmen sübvans edilmediği ve şirketin bu şekilde gelir kaybına uğradığı görülmüştür.

İBB Meclisinin almış olduğu 19.11.2015 tarih ve 1931 sayılı kararı ile İstanbulkart ve diğer ödeme araçlarının 6493 sayılı Kanun uyarınca ödeme aracına dönüştürülerek İBB, bağlı kuruluşları ve iştirakleri tarafından yönetilen, denetlenen, işletilen ve işletirilen toplu ulaşım hizmetlerinde geçerli kılınması ile diğer ödeme araçlarının ihracı suretiyle işletilmesinin 5216 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesine istinaden Şirkete 15 yıl süre ve her yıl yeniden değerlendirilmesinde arttırılmak üzere yıllık 1.500.000 TL+KDV bedel ile devredilmiştir.

Söz konusu tarihten bugüne Şirket kendisine tevdi edilen görevi yerine getirmekte, İstanbul'da bulunan her türlü toplu ulaşım aracında geçerli olan İstanbulkart'ın bütün operasyonel süreci Şirket tarafından yönetilmektedir. Toplu ulaşımda İstanbulkart'ın üretilmesi, nihai kullanıcıya ulaştırılması, otobüslerde kart okunmasını sağlayan validatörlerin yerleştirilmesi, turnikelerin kurulması, duraklara biletmatik adı verilen cihazların yerleştirilmesi ile tüm bu süreçlerin bakım ve onarımının sağlanması Şirket tarafından gerçekleştirilmektedir.

Şirket, toplu ulaşım hizmeti veren işletmeler adına ücretleri toplamakta, Şirket ile işletmeler arasında imzalanan sözleşmede belirlenen oranda komisyon bedeli tahsil edilerek ilgili tutarların İBB adına dağıtımına aracılık etmektedir. Toplu ulaşımın ücretiz olmadığı günlerde söz konusu komisyon gelirleri Şirket'in önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır.

Toplu ulaşımda uygulanacak ücret tarifeleri İBB'ye bağlı Ulaşım Koordinasyon Müdürlüğü (UKOME) tarafından belirlenmekte, toplu ulaşım hizmetinin hangi günlerde kimlere ücretsiz olacağına ilişkin karar ise İBB Meclisi tarafından alınmaktadır. 2023 yılı içerisinde ücretsiz toplu ulaşım sağlanan günler ile bunlara ilişkin meclis kararlarına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

Tablo 2: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler

Sıra No	Uygulama Adı	Tarife	Tarih/Gün	Saat/Süre	İlgi/İlgisi Karar
1	Yılbaşı	Ücretsiz	1 Ocak	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
2	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	Ücretsiz	23 Nisan	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
3	Emek ve Dayanışma Günü	Ücretsiz	1 Mayıs	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı

4	Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı	Ücretsiz	19 Mayıs	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
5	İstanbul'un Fethi	Ücretsiz	29 Mayıs	Tam Gün	13 Eylül 2021 Tarih ve 663 Sayılı İBB Meclis Kararı
6	Demokrasi ve Özgürlükler Günü	Ücretsiz	15 Temmuz	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
7	Zafer Bayramı	Ücretsiz	30 Ağustos	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
8	İstanbul'un Kurtuluşu	Ücretsiz	6 Ekim	Tam Gün	13 Eylül 2021 Tarih ve 663 Sayılı İBB Meclis Kararı
9	Cumhuriyet Bayramı	Ücretsiz	29 Ekim	Tam Gün	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
10	Ramazan Bayramı	Ücretsiz	Ramazan Bayramı Günleri (3 Gün)	Bayram Günleri	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
11	Kurban Bayramı	Ücretsiz	Kurban Bayramı Günleri (Gün)	Bayram Günleri	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
12	Okul Açılışı	Ücretsiz	Okul Açılışı Günü	06:00-14:00 arası	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
13	ÖSYM Sınavları (YKS,KPSS, YGS, TYT, AYT vb.)	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
14	AÖF Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	12 Aralık 2019 Tarih ve 972 Sayılı İBB Meclis Kararı
15	İstanbul ve Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav Başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	13 Şubat 2020 Tarih ve 315 Sayılı İBB Meclis Kararı
16	MEB Sınavla Öğrenci Alacak Ortaöğretim Merkezi Sınavları	Ücretsiz	Sınav Tarihlerinde	Sınav Başlangıç saatinden iki saat önce ve bitiş saatinden iki saat sonra	17 Temmuz 2020 Tarih ve 641 Sayılı İBB Meclis Kararı
17	Anne Kart	Ücretsiz	Süresiz	Tam Gün	17 Temmuz 2020 Tarih ve 621 Sayılı İBB Meclis Kararı
18	Liseden mezun olup girmiş ancak yerleşmemiş veya tercih yapmamış öğrencilerin 1 yıl daha öğrenci kapsamında değerlendirilmesi	50 TL (Güncel Abonman Fiyatı 250 TL)	1 yıl	Tam Gün	12 Mart 2020 Tarih ve 401 Sayılı İBB Meclis Kararı

Gerek ücretsiz geçiş hakkına sahip İstanbulkart (anne kart, muhtar kart vb.) sahipleri gerekse toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde toplu ulaşım araçlarını kullanan diğer İstanbulkart sahipleri, ulaşım hizmeti ücretsiz dahi olsa kartlarını okutmak suretiyle bu hizmeti alabilmektedir.

Ücretsiz ulaşım sağlandığı durumlarda dahi geçiş bilgileri Şirket tarafından kayıt altına alınmakta, bu veriler ışığında Şirket tarafından İBB'ye raporlar düzenlenmekte ve toplu ulaşımın paydaşı olan her bir işletme için İBB tarafından verilen sübvansiyonlara ilişkin hakedişler bu veriler ışığında düzenlenmektedir.

Yukarıda yer verilen meclis kararları uyarınca toplu ulaşımın ücretsiz kullanılması karşılığında toplu ulaşım hizmet sağlayan işletmeler sübvansiyon edilmekte, bu tutar Şirket tarafından kesin hakediş hesaplamaları yapılarak imzalı ve onaylı şekilde İBB Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü'ne gönderilmektedir.

Söz konusu günlerde, Şirket diğer günlerde olduğu gibi toplu ulaşım hizmeti için kendisine tevdi edilen görevi yerine getirmekte, ücretsiz olan günler ile ücretli olan günler arasında Şirket'in çalışma sistematığı açısından bir farklılık bulunmamaktadır. Bir başka deyişle, toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde de İstanbulkartlar kullanılmakta, kart merkezleri faaliyetini sürdürmekte, otobüslerde bulunan validatörler ile metrolardaki turnikeler çalışmaya devam etmekte, kullanıcılar biletmatikleri kullanmakta; kısacası genel yönetim giderleri dışındaki tüm operasyonel giderler toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde de gerçekleşmeye devam etmektedir.

Ancak, toplu ulaşımın ücretsiz sunulması nedeniyle toplu ulaşım hizmeti veren işletmelere İBB tarafından sübvansiyon desteği sağlanırken, diğer işletmeler gibi belli başlı giderlere katlanan Şirket için öngörölmüş bir sübvansiyon bulunmamaktadır.

Yapılan incelemede, İBB'nin 2023 yılı içerisinde toplu ulaşım hizmeti sağlayıcısı işletmelere yaklaşık 2.120.000.941,69 ulaşım sübvansiyonu verdiği görölmüştür. Bu tutara, gelir desteği olarak adlandırılan ve geçiş sayısına bağlı olmayan, bazı işletmelerin işletme giderlerindeki olağandışı artışı desteklemek amacıyla verdiği sübvansiyon da dahildir. Gelir desteği sübvansiyonu Şirket'in hesaplanmasına aracılık ettiği bir hizmet olmadığından, bu tutarın toplam sübvansiyon tutarından çıkarılması sonucu elde edilen toplam 637.386.619,18 TL'nin İBB Meclisi kararıyla ücretsiz ilan edilen ve Şirket'in hesaplanmasına aracılık ettiği geçişler için yapılan sübvansiyon ödemeleri olduğu anlaşılmaktadır.

Şirket, toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde 637.386.619,18 TL tutarındaki geçişe ilişkin bedellerin toplanması ve dağıtılması hizmetine aracılık etmesine rağmen, ulaşımın ücretli olduğu günlerdeki gibi komisyon geliri elde edememiş, yapılan hizmet karşılığında İBB tarafından sübvansiyon edilmemiştir.

Toplu ulaşımın ücretsiz olduğu günlerde İBB'nin yapmış olduğu sübvansiyon ödemeleri ile söz konusu sübvansiyonlar karşılığında Şirket'in elde etmesi muhtemel komisyon gelirine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

Tablo 3: Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günlerde Kullanıcıların Geçiş Bilgilerine Göre Elde Edilmesi Muhtemel Komisyon Geliri

Sıra No	Sübvansiyon Çeşidi	Yapılan Sübvansiyon Ödemesi	Sübvansiyon Ödemesine Göre ŞİRKET'in Elde Etmesi Muhtemel Komisyon Geliri
1	Yılbaşı Sübvansiyon	15.365.977,22	458.318,37
2	23 Nisan Sübvansiyon	-	-
3	1 Mayıs Sübvansiyon	29.151.058,94	867.102,94
4	19 Mayıs Sübvansiyon	27.714.634,24	826.460,53
5	29 Mayıs Sübvansiyon	25.010.694,89	746.357,24
6	15 Temmuz Sübvansiyon	26.048.728,27	773.119,58
7	30 Ağustos Sübvansiyon	43.513.429,04	1.290.306,68
8	6 Ekim Sübvansiyon	32.731.601,97	984.381,91
9	29 Ekim Sübvansiyon	87.675.644,12	2.622.257,79
10	Ramazan Bayramı Sübvansiyon	96.802.237,33	2.878.133,63
11	Kurban Bayramı Sübvansiyon	104.299.943,67	3.078.821,46
12	Anne Kart	98.796.646,67	2.922.613,80
13	Muhtar Kart	470.670,61	13.210,22
14	Okul Açılış Sübvansiyon	14.965.011,75	448.054,27
15	Öğrenci Sübvansiyon	34.840.340,46	943.851,19
Genel Toplam		637.386.619,18	18.852.989,60
Not: Komisyon bedeli hesaplaması Şirket ile toplu ulaşım hizmeti veren firmalar arasında imzalanan sözleşmelerde bulunan toplu ulaşımın ücretli olduğu günler için belirlenen komisyon oranı üzerinden hesaplanmıştır.			

Şirket'in üye işyeri niteliğinde olan toplu ulaşım hizmeti veren işletmelerden Metro İstanbul dışındaki tüm işletmeler ile yaptığı sözleşmelerde, bu işletmelerin sübvansiyon gelirleri üzerinden komisyon alınacağına ilişkin bir ibare bulunmamaktadır. Bir başka ifadeyle Şirket aralarındaki sözleşme gereği yalnızca Metro İstanbul'un sübvansiyon gelirleri üzerinden komisyon geliri elde edebilmektedir.

Yapılan hesaplama sonucunda Şirket için 18.852.989,60.-TL tutarında muhtemel komisyon geliri oluştuğu görülmektedir. Şirket, Metro İstanbul'un 2023 yılı için almış olduğu sübvansiyon gelirinden 8.062.028,95.-TL tutarında komisyon geliri elde etmiş olup, 10.790.960,65.-TL tutarındaki muhtemel komisyon gelirinden ise mahrum kalmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti sonrasında Şirket tarafından; ulaşım ödeme altyapısının sağlandığı üye iş yerleri kapsamında yapılan anlaşmalarda olduğu gibi diğer üye işyerlerinden ücretsiz günlerde sağlanan geçişlerden komisyon alınması ile ilgili çalışmaların başlatıldığı ifade edilmiştir.

Bu itibarla, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince tacir, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir. Bu açıdan toplu ulaşımın ücretsiz sağlandığı günler ile ücretsiz kart kullanımından kaynaklı komisyon geliri elde edilemeyen hizmetler karşılığında en azından şirket maliyetlerini ortadan kaldıracak tutarda sübvansiyonun sağlanması açısından gerekli girişimlerde bulunması gerekmektedir.

BULGU 4: Bilanço Hesapları ile Serbest Bırakılan Hesapların Karşılıklı Olarak Kullanılması

Şirketin yevmiye maddelerinin incelenmesi neticesinde serbest hesap olarak kullanılan 8 kodlu hesapların, muhasebe ilke ve esaslarına aykırı olarak bilanço hesapları ile karşılıklı olarak kullanıldığı görülmüştür.

I Sıra No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği eki olan tek düzen hesap planında 1, 2, 3, 4 ve 5 rakamı ile başlayan hesaplar bilanço hesapları, 8 rakamı ile başlayan hesaplar ise serbest hesaplardır.

Serbest hesaplar işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda işletmeler tarafından kullanıma açılan hesaplar olup temel işlevi muhasebenin ayrıntılı bilgi fonksiyonunu yerine getirmektir. Bu grupta bulunan hesaplar, grup içindeki hesaplarla karşılıklı olarak kullanılabilir olup bilanço veya gelir tablosu hesapları ile karşılıklı olarak kullanılmaları söz konusu değildir.

Yapılan incelemede, Şirketin muhasebe kayıtlarında serbest hesaplarla bilanço hesaplarının karşılıklı olarak kullanıldığı görülmüştür. Örneğin Şirket tarafından yapılan aşağıdaki kayıta işletme hakkının muhasebe kaydı aşağıdaki gibidir:

260 Haklar Hs. xxx

820 Ara Hs. xxx

Görüleceği üzere muhasebe kurallarına aykırı bir şekilde 8 serbest hesabı ile bilanço hesabı karşılıklı kullanılmaktadır.

Şirket tarafından bulguda yer alan hususta gerekli çalışmaların ERP çözüm programı sistem geliştiricilerine gerekli başvurunun yapıldığı belirtilmiştir.

Bu itibarla, söz konusu muhasebe kayıtlarının muhasebe ilke, esas ve ilkelerine aykırı olduğu bilinmeli ve bundan sonra serbest hesapların kendisi ile karşılıklı çalışabileceği göz önüne alınarak, bu hesapların bilanço hesapları, gelir tablosu hesapları veya nazım hesaplarla karşılıklı çalışmamasına ilişkin önlemler alınmalıdır.

BULGU 5: Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması

Şirkette görev yapan genel müdür, yönetim kurulu üyeleri, müdür ve şefler ile bunların aile fertleri için tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırılarak poliçe bedellerinin Şirket bütçesinden karşılandığı görülmüştür.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanların, madde kapsamında sigortalı sayılacakları ifade edilmiştir. Aynı Kanun'un 60'ıncı maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde; 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanların, genel sağlık sigortalısı sayılacakları belirtilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Tacir olmanın hükümleri" başlıklı 18'inci maddesinde ise her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, kamu kaynağı kullanan Şirketin, kaynaklarını ekonomik kullanması konusunda özen yükümlülüğü bulunmaktadır.

Buna göre, İhale kapsamında özel sağlık sigortası yaptırılan tüm personel ile bunların bakmakla yükümlü olduğu kişiler, 5510 sayılı Kanunu'nun 60'ıncı maddesi kapsamında genel sağlık sigortalısı sayılmaktadır ve kendileri için Sosyal Güvenlik Kurumuna genel sağlık sigorta primi ödemesinde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu kişiler ve aile fertleri için özel sağlık sigortası yaptırılması, ilgililer için mükerrer sağlık sigortası uygulaması anlamına geldiğinden, durumun Şirket kaynaklarının etkin, ekonomik ve verimli kullanımı açısından yersiz olduğu değerlendirilmektedir.

Yapılan incelemede Şirket tarafından 2.358.750,00.-TL sözleşme bedelli 2023 yılı Grup Sağlık Sigortası Hizmeti Alımı yapılmak suretiyle, Şirket personeli ve bunların aile efradı 222 kişi için özel sağlık sigortası yaptırılmış ve bu doğrultuda, 2023 yılı içerisinde eklenerek sağlık

sigorta poliçesi yapılan veya zeyilname düzenlenmek suretiyle ayrılan personellerle birlikte toplam 286 kişi için ilgili sigorta şirketine ödeme yapılmıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından; özel sağlık sigortası yaptırılmasının Şirket iç mevzuatına uygun olduğu, Şirket çalışanlarına sağlanan bu imkânın, çalışma hayatı içerisinde yoğun iş temposu ile birlikte personellerinin yönetim ve denetim sorumluluğunu da üstlenmiş bulunan genel müdürden şeflere kadar olan yönetici grubu ve aile üyeleri için yoğun çaba ve emekleri karşılığında bir teşvik unsuru olduğu, ayrıca yararlandırılan özel sağlık sigortası uygulamasının; özel sağlık sigortası yaptırılmasını teşvik amacıyla 13.06.2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanununun 28'inci maddesi ile değiştirilen Gelir Vergisi Kanunu'nun 89'uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde yer alan düzenlemeye de uygun olduğunu belirterek herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu olmayacağı gibi şirket menfaatlerine de hanel getirmeyeceği ifade edilmiş olsa da 193 sayılı Kanun'da yer alan söz konusu düzenlemeler, ücretliler için getirilmiş olan ve sigorta primi ödemelerinin ücretlilerin kendisi tarafından karşılandığı teşvik düzenlemeleridir.

Bu düzenlemelerin, yönetim kurulu üyesi olsa dahi 657 sayılı Kanun'a tabi memurlar ile şirket personelinin aile fertlerinin anılan sigorta bedellerinin şirketlerce ödenmesine yönelik bir teşvik unsuru içermediği ortadadır. 657 sayılı Kanun'a tabi olan Şirket yönetim kurulu üyeleri açısından bu tür ödemeler söz konusu Kanun'a uygun düşmeyeceği gibi üst düzey yöneticiler dışında kalan personel ile aile fertlerinin sağlık sigortası bedellerinin Şirket tarafından ödenmesi de Şirket menfaatleri ile uyumlu bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, ödenen SGK primleri ile personelin alacağı sağlık hizmetlerinin Devletin sunmuş olduğu standartlar çerçevesinde karşılandığı dikkate alınarak, bu standartlar dışında alınmak istenen sağlık hizmet giderlerinin kamu kaynakları ile karşılanmaması ve hiçbir şirket çalışanı ve aile ferdi için özel sağlık sigortası giderlerinin Şirket kaynaklarından ödenmemesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 6: Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerin Büyükşehir Belediyesinin Ortağı Olduğu Diğer Şirketlerden Doğrudan Hizmet Alımı Suretiyle Gördürülmesi

Şirket tarafından personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımları Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak %50'sinden fazlasına sahip olduğu diğer şirketlerden doğrudan hizmet alımı suretiyle gördürmektedir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62'nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketler; mahalli idare ve şirket bütçelerinden, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamaz ve buna imkân sağlayan diğer mevzuat hükümleri uygulanmaz.

Diğer yandan; 20.11.2017 tarihli ve 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 126'ncı maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek Madde 20'nin birinci fıkrasına göre ise il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini, mevcut veya kuracakları şirketlerinden birine doğrudan hizmet alımı yoluyla gördürebileceklerdir. Söz konusu maddede görüldüğü üzere, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı yapabilecekler arasında belediye şirketleri sayılmamaktadır.

Söz konusu maddeye ilişkin olarak çıkarılan "İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Karar" ın 3'üncü maddesinde şirket tanımı yapılmıştır. Buna göre; şirket, "İl özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idareleri ve belediyelerin üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu şirketi" ifade etmektedir.

Adı geçen Usul ve Esaslar Hakkında Karar'ın "Hizmetlerin gördürülmesi" başlıklı 6'ncı maddesinde ise, "Belediye veya bağlı kuruluşlarından birinin sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu şirketlerden; aynı belediye veya bağlı kuruluşları tarafından da ortaklık oranlarına bakılmaksızın doğrudan hizmet alımı yapılması mümkündür." düzenlemesi mevcuttur.

Buna göre, mahalli idarelerin doğrudan veya dolaylı olarak % 50'sinden fazlasına sahip olduğu şirketlerin personel çalıştırılmasına dayalı hizmetlerini diğer belediye şirketlerinden doğrudan hizmet alımı yapılması suretiyle gördürmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak personel çalıştırmak üzere kullanılan doğrudan hizmet alımı yöntemi kamu tüzel kişiliği bulunan mahalli idareler için getirilmiş bir esneklik ve kolaylıktır. Özel hukuk tüzel kişisi olan şirketler için, sermayesinin yarısından fazlası mahalli idarelere ait olsa da söz konusu hükümlerin uygulanma imkânı bulunmamaktadır.

Dolayısıyla personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarını yasaklayıcı hükümde belediye şirketlerine özellikle yer verilirken personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarının belediyenin bir şirketinden sağlanmasının önünü açan 375 sayılı KHK'ya eklenen Ek Madde 20'nin ilk fıkrası kapsamında belediye şirketlerine yer verilmemiştir.

Diğer taraftan, 09.05.2018 tarihli ve 30416 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2018/11658 sayılı "Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar" ile personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarında uygulanacak KDV oranı belirlenmiştir. Belediye şirketlerine geçen işçiler için personel çalıştırılmasında dayalı hizmet alımlarında ödenecek KDV oranı %18'den %1'e düşürülmüştür. Söz konusu Karar'da sadece il özel İdareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri sayılmış, şirketler ise sayılmamıştır. Bu hükümden de belediye şirketlerinin diğer belediyeye ait şirketlerden doğrudan temin yöntemiyle personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarında bulunabileceğinin öngörülmediği anlaşılmaktadır.

Şirketin hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde, 696 sayılı KHK ve adı geçen Usul ve Esaslar'a aykırı olarak Şirket'in personel çalıştırmasına dayalı hizmet alımlarını Büyükşehir Belediyesinin doğrudan veya dolaylı olarak %50'sinden fazlasına sahip olduğu diğer şirketlerinden doğrudan hizmet alımı suretiyle gördürdüğü tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti sonrasında Şirket tarafından; personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarının 696 sayılı KHK kapsamında mevzuata uygun olarak doğrudan hizmet alımı suretiyle yapıldığı, hizmet bedellerinin ödenmesinin düzenlenen hakedişe istinaden kesilen hizmet faturası karşılığında yapıldığı ifade edilmiş olsa da 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 126'ncı maddesi ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye eklenen Ek madde 20'nin ilk fıkrasına göre şirketlerin doğrudan temin yoluyla aynı idare kendi bünyesindeki şirketlerden alım yapılamayacağı yukarıda ortaya konulmuştur.

Sonuç itibarıyla, şirketin personel çalıştırmasına dayalı hizmet alımları veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alımlarının doğrudan temin yöntemiyle de olsa mümkün olmadığı, yapılan uygulamanın mevzuata aykırı olduğu bilinmelidir.

BULGU 7: Başka Bir Belediye Şirketinden Protokol İle Geçen Personel İçin Devreden Şirketten Kıdem Tazminatı Tahsil Edilmesi

İBB iştirakleri arasında personel geçişleri yapıldığı ve bu personellerin kıdem tazminatının personeli devreden şirket tarafından devralana ödendiği görülmüştür.

Şirket ile İspark A.Ş. arasında yapılan “İş Sözleşmesi Devir Protokolü”nde;

- Protokol kapsamında İspark A.Ş. tarafından Şirket’e devredilen personelin devir tarihinden önceki tüm hak ve borçlarından devreden sorumlu olduğu,
- Devreden işverenin devir konusu işçinin kıdem tazminatı tutarını ve varsa bakiye yıllık izin günü ücretini devir tarihi itibariyle hesaplayarak devir tarihini takip eden 30 günlük süre içerisinde devralan işverene ödeyeceği,

belirtilmiştir.

Bu kapsamda yapılan incelemede; geçmiş yıllarda Şirket tarafından devralanan ve devredilen personellere ilişkin olarak iki örnek muhasebe kaydının aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür:

1. Örnek

<i>120 Alıcılar Hesabı</i>		<i>xxx</i>
	<i>336 Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı</i>	<i>xxx</i>

2. Örnek

<i>770 Genel Yönetim Giderleri Hesabı</i>	<i>...</i>	<i>xxx</i>
<i>320 Satıcılar Hesabı</i>	<i>..</i>	<i>xxx</i>

Görüleceği üzere personel devrinde devreden şirketten alacaklanılmakta ve ayrıca 336 Hesaba borç kaydı yapılmaktadır. Devreden şirket ise o ana kadar birikmiş olan kıdem vb. gibi yükümlülüklerini giderleştirmekte ve daha sonra devralan şirkete ödemektedir.

Ancak bilinmelidir ki şirketler arası personel geçişlerinde kıdem tazminatı ödeme yükümlülüğü doğmamaktadır. Bu nedenle devire ilişkin olarak yapılan ödeme ve tahsilat hukuki dayanaktan yoksundur.

Yukarıda yer alan tespit üzerine Şirket, 2022 yılından bu yana, bulguda bahsi geçen şekilde bir uygulamanın bulunmadığını belirtmiş olsa da geçmiş uygulamaların Şirket mali tablolarındaki etkisi devam etmektedir.

Bu itibarla; İBB İştirakleri arasında yapılacak personel devirlerinde devre ilişkin olarak ödeme yapılmaması gerektiği bilinmeli ve kıdem tazminatının ödeneceği zaman şirketlerde geçirilen çalışma sürelerine göre her şirketin üzerine düşen kıdem vb. gibi yükümlülüklerini, ödeme yükümlülüğü doğduğu dönemde ödemesi sağlanmalıdır.

BULGU 8: İşçilerin Birikmiş Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmasına İlişkin Tedbirlerin Alınmaması

Şirkette çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa'nın "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı" başlıklı 50'nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 53'üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56'ncı maddesinde yıllık iznin 53'üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59'uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60'ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık iznin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarihli ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği'nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu'na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun'un 103'üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanunun 56'ncı maddesine aykırı olarak bölen veya izin ücretini 57'nci maddenin üç ve dördüncü fıkralarında belirtilen usule aykırı olarak ödeyen veya eksik ödeyen veya 59'uncu maddedeki hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya 60'ıncı maddede belirtilen yönetmeliğin esas ve usullerine aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için 2023 yılında 1.683 ,00.- TL idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarihli ve 31527 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge 'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Mezkûr düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemede, Şirkette yılı içinde 587 işçinin görev yaptığı, bu işçiler arasında 50 ve 100 gün üzerinde yıllık ücretli izin hakkı bulunan 85 personel olduğu, 163 işçinin ise 20 gün ve üzeri izin hakkı olduğu tespit edilmiştir.

Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları karşılığında son ücretleri dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden, Şirket açısından öngörülemez giderler ortaya çıkacaktır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından 2023 yılı itibariyle şirket içi yapılan yıllık planlama çerçevesinde biriken yıllık izinlerin kullandırılmaya başlandığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde Şirkette çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve Şirkete ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullanılması gerekmektedir.

BULGU 9: Büyükşehir Belediyesi Tarafından Organize Edilen Sosyal Yardım Projesi Kapsamında Yapılacak Nakdi Yardımlar İçin Sunulan Hizmetler Karşılığında Büyükşehir Belediyesinden Herhangi Bir Bedel Alınmaması

Şirket ile İBB arasında imzalanan “Sosyal Yardım Projesi Kapsamında Yapılacak Nakdi Yardımlar İçin Aracılık Hizmetleri Protokolü” kapsamında gerçekleştirilen hizmetlerin ücretsiz sunulduğu görülmüştür.

Protokol kapsamında İBB tarafından Şirket hesabına 31.12.2023 tarihi itibarıyla 982.811.250,00.-TL yatırılmış ve bunun 933.365.200,00.-TL’si ihtiyaç sahiplerine ödenmiştir. Söz konusu işlemler Şirket tarafından ücretsiz olarak sunulmuş ve bu hizmetler için herhangi bir faturalandırma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şirket, ticari hayatta ticari esaslara dayanarak faaliyetini sürdüren bir şirkettir. Bu itibarla ortağı dahi olsa başka bir gerçek veya tüzel kişiye sunduğu bir hizmeti karşılıksız olarak sunması mümkün değildir. Söz konusu uygulamaların hem ticari hem de mali mevzuata aykırı olduğu açıktır.

Yukarıda yer alan tespit üzerine Şirket, İBB ile imzalanmış olan sözleşmede bulgu konusu hususun düzeltilmesi için gerekli çalışmaların başlatıldığını belirtmiştir.

Bu itibarla bundan böyle; herhangi bir hizmetin karşılıksız olarak sunulamayacağı ve bunlara ilişkin olarak doğan sorumluluktan protokolü Şirket adına imzalayanların sorumlu olacağı bilinmelidir.

BULGU 10: Büyükşehir Belediyesi Tarafından Organize Edilen ve Dar Gelirlilerin İstanbultkartlarına Yapılan Ödemeler İçin Sunulan Hizmetler Karşılığında Büyükşehir Belediyesinden Herhangi Bir Bedel Alınmaması

Şirket ile İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü arasında imzalanan “Destek Projesine İlişkin Kurumsal Müşteri Protokolü” kapsamında gerçekleştirilen hizmetlerin ücretsiz sunulduğu görülmüştür.

Taraflar arasında imzalanan Protokolün konusu İBB'nin platform üzerinden yürüttüğü projeler kapsamında, katılımcılar tarafından aktarılan tutarların yine İBB tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde ve İBB'nin bildirdiği İstanbulkartlılara yükleme talimatı oluşturulması ve Protokol kapsamındaki diğer hizmetlerin sunulmasına ilişkin tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirlenmesidir.

Yapılan incelemede Protokol çerçevesinde 31.12.2023 tarihi itibarıyla İBB'den 938.850.104,99 TL'nin Şirketin hesabına aktarıldığı ve Şirket tarafından sunulan hizmetler için herhangi bir hizmet bedeli öngörülmediği, bu hizmetler için herhangi bir faturalandırma yapılmadığı tespit edilmiştir.

Şirket, ticari hayatta ticari esaslara dayanarak faaliyetini sürdüren bir şirkettir. Bu itibarla ortağı dahi olsa başka bir gerçek veya tüzel kişiye sunduğu bir hizmeti karşılıksız olarak sunması mümkün değildir. Söz konusu uygulamaların hem ticari hem de mali mevzuata aykırı olduğu açıktır.

Şirket, Belbim'in İBB'nin bir iştirak şirketi olduğunu ve söz konusu projenin ihtiyaç sahiplerine yönelik yapıldığı dikkate alındığında, bu projedeki ticari modelinin kartlardan yapılacak harcamaların komisyonlarından elde edilecek gelirler üzerine kurguladığını ifade etmiştir.

Ancak bilinmelidir ki proje sahibi İBB'dir ve bunun için Belbim AŞ tarafından ücretsiz şekilde işin yapılması uygun değildir.

Bu itibarla bundan böyle; herhangi bir hizmetin karşılıksız olarak sunulamayacağı ve bunlara ilişkin olarak doğan sorumluluktan protokolü Şirket adına imzalayanların sorumlu olacağı bilinmelidir.

BULGU 11: Vatandaşa Herhangi Bir Bilet Satışı Yapılmayarak Kredi Kartı/Banka Kartı/Ön Ödemeli Kart İle Kullanılan “Sınırlı Kullanımlı Elektronik Biletlerinin” UKOME Kararında Yer Alan Bedellerin Üzerinde Satılması

Bilet satışı olmayan ve kredi kartı/banka kartı/ön ödemeli kart kullanılarak yapılan tek geçişlik biletlerin Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kararında belirtilen tutardan yüksek bir fiyatla vatandaşa satıldığı görülmüştür.

UKOME'nin “Toplu Ulaşım Ücret Tarifeleri ile Yediemin Otopark ve Çekici Ücretlerinin Düzenlenmesi Teklifi” hususunda aldığı 08.08.2023 tarihli ve 2023/5-1 sayılı

kararı ekinde yer alan “Elektronik Bilet Ücreti Tarifesine” göre tek geçişlik “Sınırlı Kullanımlı Elektronik Bilet” fiyatı 30 TL’dir.

Tarifenin dipnotuna göre; açık çevrim kartlarının (kredi kartı, ön ödemeli kart, banka kartı vb.) kullanılması durumunda ücretlendirme aşağıdaki formüle göre yapılacaktır. (01.09.2023 tarihinden itibaren geçerli olacaktır.)

Formül: (Hattın Tam Bilet fiyatı) x (1,20) = Açık Çevrim Kartları ile Toplu Ulaşım Ücreti

İlgili UKOME kararına göre, İETT otobüsleri, raylı sistemler, tünel, nostaljik tramvay, özel halk otobüsleri, Ulaşım A.Ş. ve TCDD Taşımacılık A.Ş. Halkalı-Bahçeşehir Hattında tam bilet ücret fiyatı 15 TL’dir.

Yapılan incelemede yukarıda yer alan formüle göre bu ulaşım hatlarındaki tek geçişlik açık çevrim kartı toplu ulaşım ücretinin 18 TL’ye vatandaşın satılması gerekirken 30 TL’ye satıldığı tespit edilmiştir.

31.12.2023 tarihi itibarıyla kredi kartı ile ödenmek suretiyle yapılan tek geçişlerden elde edilen ve Şirketin mizanında 600 Brüt Satışlar Hesabının alt hesabı olan 6000201909 Açık Çevrim Sanal Kart Geliri Hesabında izlenen kredi kartı ile yapılan geçişlerden alınan gelirlerin toplamı 32.804.332,19.-TL’dir.

Şirket konunun teknik aksaklıklardan kaynaklandığını ve bulgu konusunun giderilmeye çalışıldığını ifade etmiş olsa da 2023 denetim dönemi itibarıyla konunun mali tablolara etkisi ortadan kaldırılamamıştır.

Bu itibarla, yukarıda açıklandığı üzere vatandaşlardan fazla olarak alınan “açık çevrim kartları toplu ulaşım ücretlerinin” geçmiş yıllarda dahil tespit edilerek kartlarına iadesinin sağlanması ve bundan böyle UKOME kararı doğrultusunda fiyatlandırma yapılması gerekmektedir.

BULGU 12: Şirketin Bağış Toplama Yetkisinin Olmamasına Rağmen Kanuna Aykırı Hareket Ederek Bağış Toplaması

Şirketin bağış ve yardım toplama yetkisi bulunmamasına rağmen, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu’na aykırı hareket ettiği ve bağış topladığı görülmüştür.

2860 sayılı Kanun’un;

- 1'inci maddesine göre Kanun'un amacı; yardım toplamaya yetkili kişi ve kuruluşları ve bunların hangi amaçla yardım toplayabileceklerini belirlemek, yardımın toplanmasına, kullanılmasına ve denetlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

- "Yardım toplayabilecek olanlar" başlıklı 3'üncü maddesine göre; kamu yararına uygun olarak, amaçlarını gerçekleştirmek, muhtaç kişilere yardım sağlamak ve kamu hizmetlerinden bir veya birkaçını gerçekleştirmek veya destek olmak üzere gerçek kişiler, dernekler, kurumlar, vakıflar, spor kulüpleri, gazete ve dergiler yardım toplayabilirler.

- "İzin alma zorunluğu" başlıklı 6'ncı maddesine göre; kişiler ve kuruluşlar, yetkili makamdan izin almadan yardım toplayamazlar. Ancak, kamu yararına çalışan dernek, kurum ve vakıflardan hangilerinin izin almadan yardım toplayabilecekleri, Cumhurbaşkanınca belirlenip ilan edilir. İzin alınmadan girişilen yardım toplama faaliyetleri güvenlik kuvvetlerince derhal men edilir ve sorumlular hakkında kovuşturma yapılır.

Ancak yapılan incelemede Şirket'in İBB Sosyal Hizmetler Müdürlüğü Destek Projesine İlişkin Kurumsal Müşteri Protokolüne istinaden aşağıdaki hesaplar üzerinden Şirket'in bağış topladığı tespit edilmiştir.

Vakıfbank- TR67 0001 5001 5800 7311 5139 01 - Askıda Kardeş Aile Hesabı

Vakıfbank- TR98 0001 5001 5800 7311 7250 94 - İstanbul Senin Hesabı

Bu durum 2860 sayılı Kanun'a açıkça aykırıdır. Zira yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden açıkça anlaşılacağı üzere belediye şirketleri yardım toplayabilecek kurumlar arasında sayılmamıştır. Bu bağlamda Şirket'in yardım toplama yetkisi bulunmamaktadır.

İdare bulguda belirtilen işlemin bir bağış değil yalnızca ödeme aracılık işlemi olduğunu (hayırseverlerle ihtiyaç sahiplerinin buluşturulması faaliyeti) ifade etmiş olsa da öncelikle Şirket 6102 sayılı Türk ticaret Kanunu kapsamında faaliyet gösteren bir anonim şirkettir. Bu kapsamda yardım-bağış işi dahi olsa kendi insan kaynakları vs. ile bu işleri üçüncü kişiler adına üstlenmesi mümkün değildir.

Diğer taraftan bağışa ödeme aracılığı etmek gibi bir işlemin kabul edilmesi de söz konusu değildir. Burada İdare bağışları toplamaktadır. Bu çerçevede tıpkı yardım dernekleri gibi bir fon toplanmaktadır. Bu hususun ise 2860 sayılı Kanuna aykırı olduğu değerlendirilmiştir.

Bu itibarla yardım toplama yetkisi bulunmayan Şirketin söz konusu faaliyetlerinin mevzuata aykırı olduğunu bilerek hareket etmesi gerekmektedir.

BULGU 13: İşçilere Yıllık 270 Saatten Fazla Çalışma Yaptırılması

Şirket tarafından işçilere yıllık 270 saati aşan sürelerde fazla çalışma yaptırılarak ödemedeki bulunulduğu görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu'un "Fazla Çalışma Ücreti" başlıklı 41'inci maddesinin sekizinci fıkrasında fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamayacağı ifade edilmiştir. Yine aynı maddenin son fıkrasında, fazla çalışma ve fazla sürelerle çalışmanın ne şekilde uygulanacağını çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

İlgili Kanun'un "İşin düzenlenmesine ilişkin hükümlere aykırılık" başlıklı 104'üncü maddesinde ise; Kanun'un 63'üncü maddesinde ve Yönetmelikte belirlenen çalışma sürelerine aykırı olarak işçilerini çalıştıran işveren veya işveren vekiline idari para cezası verileceği ifade edilmiştir.

Anılan Kanun'un verdiği bu yetkiye dayanarak 06.04.2004 tarihli ve 25425 sayılı Resmî Gazete'de "İş Kanununa İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği" yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik'in "Fazla Çalışmada Sınır" başlıklı 5'inci maddesinde; "Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir. Fazla çalışma veya fazla sürelerle çalışma sürelerinin hesabında yarım saatten az olan süreler yarım saat, yarım saati aşan süreler ise bir saat sayılır." denilmektedir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, bir işçinin bir yılda en fazla 270 saat fazla çalışma yapabileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede 2022 yılında 27 personelin, 2023 yılında ise 19 personelin 4857 sayılı Kanun'da belirlenen üst limiti aştığı, ücretlerinin limiti aşan saatler üzerinden ödendiği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, Şirket tarafından, mevzuatta her ne kadar fazla çalışma süreleri belli esaslara bağlanmış olsa da Kanun'un 102'nci maddesinin (c) bendinde sayılı haller oluşmamış ise işverene karşı uygulanabilecek bir yaptırım bulunmadığı ifade edilmiştir. Buna göre Şirket; işveren, işçinin fazla çalışma için onayını almışsa, işçiye fazla çalışmasının karşılığını ödemişse yahut işçiye hak ettiği serbest zamanı süresi içinde

kullandırmışsa, bu maddede yazılı para cezasına muhatap olunmayacağını belirtmiştir.

Ancak Bulgu konusu, 102'nci maddenin (c) bendinde düzenlenen idari para cezasına ilişkin olmayıp, 104'üncü madde kapsamında düzenlenen idari para cezalarına ilişkindir. 102'nci madde, 41'inci maddede yer alan 270 saat düzenlemesinin aşılması halinde idari para cezası öngörmemektedir. Bu maddede ön görülen ceza, fazla çalışmalara ilişkin ücretin ödenmemesi, serbest zamanın kullandırılmaması ve fazla saatlerde yapılacak çalışmalar için işçinin onayını almamasına ilişkindir ki, Bulguda bu konulara ilişkin bir eleştiri getirilmemiştir.

Şirket ayrıca, Kanun'un 104'üncü maddesi kapsamında düzenlenen idari para cezasının, 63'üncü maddede belirtilen haftalık çalışma saatinin aşılması yahut farklı biçimde değiştirilmesi halinde verilmesi gerekeceğini belirtmiştir. Bu çerçevede Şirket, fazla çalışmanın yıllık 270 saati geçmesinin Şirket açısından idari para cezası doğurmayacağını, ancak işçiye iş akdini haklı olarak fesih hakkı vereceğini; çalışma sürelerinin, 63'üncü maddede belirtilen esaslara uygun olarak belirlendiğini ifade etmiştir.

Ancak Bulgu konusu husus salt idari para cezasına ilişkin olmadığı gibi, yine Şirketin ifade ettiği şekliyle doğrudan Kanun'un 63'üncü maddesinde düzenlenen hususlara ilişkin değildir. Kanun'un 104'üncü maddesinde "Bu Kanunun 63 üncü maddesinde ve bu maddede belirtilen yönetmelikte belirlenen çalışma sürelerine aykırı olarak işçilerini çalıştıran ... işveren veya işveren vekiline binikiyüz Türk Lirası idari para cezası verilir" ifadesi kullanılarak, idari para cezasının Yönetmelik kapsamında belirtilen süreler için de geçerli olduğu düzenlenmiştir. İşçilerin fazla çalışma sürelerinin toplamının bir yılda 270 saatten fazla olamayacağı hususu, idari para cezasına bakan tarafla anılan Yönetmelik kapsamında düzenlenmiştir.

Şirketin idari para cezası uygulanamayacağına ilişkin değindiği mevzuat hükümleri konuyla doğrudan ilişkili olmamakla beraber, Bulguda yer alan işçilerin fazla çalışma sürelerinin toplamının bir yılda 270 saatten fazla olamayacağı hususu, yukarıda da belirtildiği üzere salt idari para cezası açısından ele alınmamış, ayrıca Kanun'un 41'inci maddesi kapsamında eleştiri konusu yapılmıştır. Şirket idari para cezasına muhatap olmayacak olsaydı dahi bu durum, Kanunla getirilen kamu düzenine ilişkin hükümlere uymamaya dayanak oluşturmamaktadır.

Sonuç olarak, idari para cezası ile karşılaşmamak ve mevzuata aykırı hareket etmemek amacıyla şirket uhdesinde istihdam olunan işçilerin 4857 sayılı Kanun'a uygun olarak fazla mesai sürelerinin düzenlenmesi sağlanmalıdır.

BULGU 14: Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'ne Aykırı Olarak Mevduatın Özel Bankada Tutulması

Şirketin Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'ne aykırı olarak özel bir bankadan faiz geliri elde ettiği görülmüştür.

08.03.2019 tarihli ve 30708 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 810 Karar sayılı Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'nin amacı, kapsamda yer alan kurumların mali kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması ve izlenebilmesini teminen Kamu Haznedarlığı uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Yönetmeliğin kapsamında yer alan kurumlar 2'nci maddede belirtilmiş olup aşağıdaki gibidir:

- a) Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri
- b) Özel bütçeli idareler
- c) Döner sermayeler
- ç) Fonlar
- d) Belediyeler
- e) İl özel idareleri
- f) Sosyal güvenlik kurumları
- g) Kamu iktisadi teşebbüsleri
- ğ) Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları
- h) Bu maddede sayılan kurumların;
 - 1) Bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile birlikleri
 - 2) Sermayesinin yarısından fazlasına doğrudan ve/veya dolaylı olarak sahip olduğu şirketleri
 - 3) Fon, hesap, özel hesap, havuz ve benzeri adlarla açtıkları ve/veya yönettikleri her türlü banka hesabı

Yukarıda yer alan kapsam maddesinden görüleceği üzere belediye şirketleri Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği'nin kapsamına dâhildir.

Yönetmeliğin 5'inci maddesine göre belediye şirketleri kendi bütçeleri veya tasarrufları altında bulunan her türlü mali kaynaklarını kamu sermayeli bankalarda kullanarak değerlendirmekle yükümlüdür.

Yönetmeliğin 4'üncü maddesine göre "Kamu Sermayeli Bankalar" aşağıdaki gibidir:

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası,
- T.C. Ziraat Bankası A.Ş.,
- T. Halk Bankası A.Ş.,
- T. Vakıflar Bankası T.A.O. ve
- Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan ve/veya dolaylı olarak kamuya ait olan diğer mevduat ve katılım bankaları

Buna göre Şirketi Yönetmelik kapsamında olmayan özel bir bankada mevduatını değerlendirmesi mümkün değildir. Ancak yapılan incelemede 31.12.2023 tarihi itibarıyla özel bir bankadan 9.918.954,00.-TL faiz geliri elde ederek Yönetmeliğe aykırı hareket ettiği tespit edilmiştir.

Yönetmeliğin 9'uncu maddesine göre; Yönetmelik kapsamında yer alan kurum yetkilileri ve muhasebe yetkilileri Yönetmelik hükümlerini yerine getirmekle yükümlü olup, bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık sebebi ile ortaya çıkabilecek zararlardan şahsen ve müteselsilen sorumludur. Yönetmelik'in 10'uncu maddesinde de kamu kaynaklarının Yönetmelik hükümlerine aykırı şekilde değerlendirilmesinden elde edildiği tespit edilen nemaların genel bütçeye gelir kaydedileceği belirtilmektedir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından; bulguya konu hususun İBB ile tekrar değerlendirildiğini ve bulgunun giderilmesine yönelik alternatif çözüm süreçleri üzerinde çalışmaların başlatıldığını belirtilerek denetim yılında yapılan uygulamanın hatalı olduğu kabul edilmiştir.

Bu doğrultuda Yönetmelik kapsamında olan Şirketin ivedi olarak yukarıda yer alan Yönetmelik hükümleri kapsamında gerekli işlemleri yapması gerektiği aksi halde ilgililerin sorumluluklarının doğacağı bilinmelidir.

BULGU 15: Şirket Tarafından Devredilen Hisse Senetlerinin Satış Bedellerinin Tahsil Edilmemesi

Şirketin sahip olduğu hisse senetlerinin devredilmesine rağmen satış bedellerinin tahsil edilmediği görülmüştür.

6102 sayılı Ticaret Kanunu'nun 16'ncı maddesine göre belediye tarafından ticari şekilde işletilmek üzere kurulan kuruluşlar tacir sıfatına haizdir ve Kanun'un 18'inci maddesinde belirtildiği üzere her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekmektedir. Aynı Kanun'un 626'ncı maddesinde ise müdürler ve yönetimle görevli kişilerin görevlerini özen göstererek yerine getirmesi gerektiği ve şirketin menfaatlerini, dürüstlük kuralı çerçevesinde gözetmekle yükümlü oldukları belirtilmiştir.

Yapılan incelemede Şirketin sahip olduğu hisse senetlerinin satıldığı ve bir kısmının bedellerinin tahsil edilmediği tespit edilmiş olup, bu işlemlere ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Table 4: Hisse Senedi Satış Bilgileri

Hisse	Ugetam A.Ş.		İsttelkom A.Ş.		
	Enerji AŞ	İstaç AŞ	Enerji AŞ	İstaç AŞ	İston AŞ
Sözleşme Protokol Tarihi	6.12.2022	6.12.2022	26.12.2022	26.12.2022	26.12.2022
Devir Bedeli (TL)	4.421.918,00	4.421.918,00	9.541.958,00	19.083.914,00	19.083.914,00
Tahsil Edilmeyen Tutar (TL)	2.121.918,00	4.421.918,00	7.241.958 ,00	19.083.914,00	19.083.914,00

Tabloda görüleceği üzere Şirket sahip olduğu Ugetam AŞ hisse senetlerini 06.12.2022 tarihinde toplam 8.843.836,00.-TL bedelle Enerji AŞ ve İstaç AŞ'ye, İsttelkom AŞ hisse senetlerini ise 26.12.2022 tarihinde toplam 47.709.786,00.-TL bedelle Enerji AŞ, İstaç AŞ ve İston AŞ'ye olmak üzere toplam 56.553.622,00.-TL bedelinde hisse devri gerçekleştirmiş ancak bu tutarın 51.953.622,00.-TL'sini ilgili şirketlerden tahsil etmemiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket tarafından özetle; hisse senedi bedellerinin ödenmesine ilişkin ilgili firmalardan yazılı taahhütname alındığını ve ödemelerin firmaların ödeme planları doğrultusunda yapıldığını belirtmiştir.

Sonuç olarak, Şirketin menfaati gözetilerek basiretli bir tacir gibi hareket edilmesinin gereği olarak Şirket tarafından devri gerçekleştirilen hisse senetlerinin bedellerinin tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 16: Şirketin Büyükşehir Belediyesi İştiraklerinden Alacağına Olmasına Karşın Ödemelerde Bulunması

Şirketin İBB İştiraklerinden alacaklı olmasına karşın bu şirketlere olan borçlarını ödediği ve mahsuplaşmaya gitmediği görülmüştür.

31.12.2023 tarihli mizanın incelenmesi neticesinde Şirketin İBB İştiraklerinden olan alacaklarının yer aldığı 120.03011001 alt hesabının durumunun aşağıdaki gibi olduğu görülmüştür:

Tablo 5:Şirketin İBB İştiraklerinden Alacakları

Kebir Kodu	Genel Muhasebe Hesabı	Hesap Adı	Dönem Borç (TL)	Dönem Alacak	Borç Bakiye
120	1200301001	İBB İştirakler	429.434.648,62	421.816.868,28	7.617.780,34
136	1360601001	Diğer Çeşitli Alacaklar	51.953.622	0	51.953.622
TOPLAM			481.388.270,62	421.816.868,28	59.571.402,34

Görüleceği üzere Şirket 01.01.2023-31.12.2023 döneminde İBB İştiraklerine sunduğu 481.388.270,62TL tutarındaki hizmetin 421.816.868,28TL'sini tahsil etmiş ve kalan 59.571.402,34TL tutarında hala alacaklı bulunmaktadır.

Aynı dönemde İBB İştiraklere olan borçların tutarı ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 6:Şirketin İBB İştiraklerine Olan Borcu

Kebir Kodu	Genel Muhasebe Hesabı	Hesap Adı	Dönem Borç	Dönem Alacak	Alacak Bakiye
320	320301001	İBB İştirakler	153.489.157,50	162.297.739,58	8.808.582,08

Yukarıdaki tablodan görüleceği üzere Şirket'in İBB İştiraklerine olan borçlarının 153.489.157,50.-TL'si ödenmiş olup halen iştiraklere 8.808.582,08.-TL borcu bulunmaktadır.

Şirketin finansal yapı olarak İBB İştiraklerine göre daha iyi bir mali yapıya sahip olması nedeniyle uygulamada İBB İştiraklerine olan borçlarını ödemekte olan kabiliyeti, iştiraklerin finansal yapıları nedeniyle alacaklarını tahsil kabiliyetinden daha iyi bir konumdadır. Bu doğrultuda Şirket İBB İştiraklerinden alacaklı olmasına karşın, alacakları ile borçlarını mahsup etmek yerine borçlarını ödeme yolunu tercih etmektedir.

Ancak Şirket, kişilik kavramı uyarınca İBB İştiraklerinden ayrı bir tüzel kişiliği haiz olup faaliyetlerini 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında basiretli bir tacir gibi yerine getirmelidir. Dolayısıyla alacaklı olduğu İBB İştiraklerine ödeme yaparken öncelikle alacaklarından mahsup yoluna gitmeli ve varsa kalan borcu ödemelidir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine Şirket; bundan sonraki sũreçte gerekli dikkat ve zen gösterileceğini belirtilerek denetim yılında yapılan uygulamanın hatalı olduğu kabul edilmiştir.

Bu itibarla bundan böyle İBB iştirakleri dahi olsa bir borç ödenmeden önce varsa alaktan mahsup yoluna gidilmesi Şirket'in kurumsal sũrdũrũlebilirlięi açısından daha doğru olacaktır.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Bazı Mal veya Hizmet Alım İşlerinde Denetim, Muayene ve Kabul İşlemlerinin Yapılmaması	2022	Yerine Getirilmedi	2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun "Diğer Bulgular" bölümünde "Bazı Mal veya Hizmet Alım İşlerinde Denetim, Muayene ve Kabul İşlemlerinin Yapılmaması" başlığıyla Bulgu 1 olarak yer almaktadır.
Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması	2022	Yerine Getirilmedi	2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun "Diğer Bulgular" bölümünde "Bazı Şirket Çalışanları ve Aile Fertlerinin Özel Sağlık Sigortası Bedellerinin Şirket Bütçesinden Karşılanması" başlığıyla Bulgu 5 olarak yer almaktadır.

Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Belediye Meclisi Kararı ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin İBB Tarafından Sübvance Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvance Edilmemesi Sebebiyle Eksik Komisyon Geliri Elde Edilmesi	2022	Yerine Getirilmedi	2023 yılı Sayıştay Denetim Raporunun "Diğer Bulgular" bölümünde "Toplu Ulaşımın Ücretsiz Sağlandığı Günler ile Belediye Meclisi Kararı ile Ücretsiz Seyahat Etme Hakkı Tanınan İstanbul Kart Kullanımından Dolayı Toplu Ulaşım İşletmelerinin İBB Tarafından Sübvance Edilmesine Rağmen Şirketin Sübvance Edilmemesi Sebebiyle Eksik Komisyon Geliri Elde Edilmesi" başlığıyla Bulgu 3 olarak yer almaktadır.
---	------	--------------------	---